

УДК 343.13

Руслан Білокін,*канд. юрид. наук,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ВІДШКОДУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВИТРАТ ЯК ЗАХІД КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Стаття присвячена аналізу вітчизняного та зарубіжного кримінального процесуального законодавства, яке регламентує кримінальну процесуальну відповідальність у формі відшкодування процесуальних витрат, зумовлених невиконанням кримінальних процесуальних обов'язків учасником кримінального провадження. Досліджуються умови застосування цього заходу кримінальної процесуальної відповідальності в разі неприбуття до суду спеціаліста, розкривається склад витрат, які підлягають відшкодуванню.

Ключові слова: кримінальна процесуальна відповідальність, спеціаліст, невиконання процесуальних обов'язків, неприбуття на виклик, процесуальні витрати.

Постановка проблеми. Серед заходів кримінальної процесуальної відповідальності особливе місце займає відшкодування витрат, зумовлених невиконанням учасником кримінального провадження покладених на нього процесуальних обов'язків. Цей захід є кримінальною процесуальною відповідальністю, адже на особу, яка не виконала кримінального процесуального обов'язку, чим спричинила іншим учасникам кримінального провадження втрати майнового характеру, покладається додаткове обтяження – відшкодувати завдану шкоду.

Проте аналіз норм Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України свідчить, що відшкодуванню процесуальних витрат як заходу кримінальної процесуальної відповідальності законодавець не приділив належної уваги. Це питання регулюється лише в поодиноких нормах КПК України. Зокрема, в ст. 72 КПК України вказано, що «у разі неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на спеціаліста судом покладаються всі витрати, пов'язані з оголошенням перерви в судовому засіданні» [1]. При цьому слід зазначити, що це положення є новелою КПК України 2012 року. У зв'язку із цим кримінальна процесуальна відповідальність у формі відшкодування витрат, зумовлених невиконанням процесуальних обов'язків, потребує наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що проблема відшкодуван-

ня процесуальних витрат учасником кримінального провадження як захід кримінальної процесуальної відповідальності не була предметом окремого наукового дослідження у теорії кримінального процесу. Окремі аспекти цього питання розкриваються в контексті характеристики відповідальності спеціаліста у підручниках із кримінального процесу та науково-практичних коментарях КПК України, зокрема, такими вченими, як: А. Р. Туманянц, В. В. Тіщенко, М. Є. Шумило, О. М. Толочко. Разом із цим майнова відповідальність у формі відшкодування процесуальних витрат досліджувалася вченими у галузі цивільного процесу в працях М. Й. Штефана, О. В. Чуклової, І. М. Лукіної.

Метою статті є аналіз вітчизняного та зарубіжного кримінального процесуального законодавства, яке регламентує кримінальну процесуальну відповідальність у формі відшкодування учасником кримінального провадження процесуальних витрат, зумовлених невиконанням ним кримінальних процесуальних обов'язків, виявлення проблем правозастосування та пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Заходи кримінальної процесуальної відповідальності застосовуються до учасників кримінального провадження в разі невиконання чи неналежного виконання ними кримінальних процесуальних обов'язків. Ці заходи можна поділити на дві групи: заходи немайнового

характеру (видалення із зали судового засідання, зміна запобіжного заходу на більш суворий) та заходи майнового характеру.

Заходами кримінальної процесуальної відповідальності майнового характеру є як грошове стягнення, так і стягнення процесуальних витрат з учасника кримінального провадження, який не виконав покладені на нього кримінальні процесуальні обов'язки. Адже в разі невиконання учасником кримінального провадження процесуального обов'язку, зокрема, щодо явки за викликом та оголошення у зв'язку із цим перерви в судовому засіданні інші учасники судового розгляду понесуть збитки: втрату робочого часу, витрати, необхідні для організації повторного прибуття до суду. А тому цілком правильно, щоб ці додаткові витрати відшкодувала особа, яка їх спричинила.

У кримінальній процесуальній науці проблема відшкодування процесуальних витрат як захід кримінальної процесуальної відповідальності вченими не розроблялася. Тому слід звернути увагу на дослідження аналогічного питання в цивільному процесі. Так, М. Й. Штефан стверджує, що «відшкодування позивачу судових витрат відповідачем є цивільною процесуальною відповідальністю за цивільне правопорушення і засобом, який забезпечує виконання суб'єктом цивільних правовідносин своїх обов'язків» [2, с. 259]. І. М. Лукіна звертає увагу на те, що стягнення судових витрат за загальним правилом є заходом захисту. Однак у разі встановлення фактів несумлінного звернення до суду стягнення судових витрат виступає як захід процесуальної відповідальності. Вчена слушно зазначає, що при цьому виконується компенсаційна функція цивільної процесуальної відповідальності, яка має на меті відшкодування збитків, заподіяних у разі безпідставного забезпечення позовних вимог у результаті сутяжництва однієї зі сторін або систематичної протидії правильному й своєчасному розгляду справи [3, с. 12].

Для кримінального процесу наведені вище твердження є також актуальними. Так, відшкодування процесуальних витрат учасником кримінального провадження, який не виконав кримінальні процесуальні обов'язки, також є і заходом кримінальної процесуальної відповідальності, й ефективним заходом забезпечення дієвості кримінального провадження.

Стягнення процесуальних витрат як захід кримінальної процесуальної відповідальності слід відрізнити від загального правила щодо розподілу процесуальних витрат, закріпленого у ст. 124 КПК України. У цій нормі визначено, що у разі ухвалення обвинуваль-

ного вироку суд стягує з обвинуваченого на користь потерпілого всі здійснені ним документально підтверджені процесуальні витрати, а на користь держави – документально підтверджені витрати на залучення експерта. У такому разі стягнення процесуальних витрат з обвинуваченого не слід розглядати як захід кримінальної процесуальної відповідальності. Адже ці витрати не зумовлені кримінальним процесуальним правопорушенням, а виникли у зв'язку зі здійсненням кримінального провадження щодо вчиненого підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення.

Аналіз норм КПК України свідчить про обмежене коло випадків, які регламентують кримінальну процесуальну відповідальність у формі відшкодування витрат учасниками кримінального провадження, зумовлених невиконанням ними кримінальних процесуальних обов'язків. Зокрема, в ст. 72 вказано, що у разі неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на спеціаліста судом покладаються всі витрати, пов'язані з оголошенням перерви в судовому засіданні [1].

На відміну від вітчизняного кримінального процесуального законодавства, законодавство інших країн передбачає ширше коло підстав застосування цього заходу кримінальної процесуальної відповідальності та перелік суб'єктів, до яких він застосовується.

Зокрема, у ч. 6 ст. 91 КПК Грузії визначено, що в разі неявки до суду без поважних причин будь-якого учасника процесу на нього покладається відшкодування витрат, пов'язаних з відкладанням судового розгляду [4]. Відповідно до положень КПК Молдови додаткові судові витрати, зумовлені неявкою до суду прокурора чи захисника, є підставою для накладання на них судового штрафу (ч. 3 ст. 320; ч. 3 ст. 322) [5].

А згідно з ч. 1 § 473 КПК ФРН на особу, яка звернулася зі скаргою, покладаються судові витрати в разі безрезультатного подання скарги чи її відкликання [6].

Окрім цього, відповідно до ст. 84 КПК Грузії на сторону захисту покладається обов'язок відшкодування процесуальних витрат, обумовлених неподанням нею доказів, які мають особливе значення для забезпечення її захисту (в рамках обміну інформацією відповідно до положень ст. 83 КПК Грузії) [4].

Аналіз історичних джерел дозволяє стверджувати, що для вітчизняного кримінального процесу відшкодування процесуальних витрат, зумовлених невиконанням процесуальних обов'язків, не є новим заходом кримінальної процесуальної відпові-

дальності. Так, у ст. 196 Статуту кримінального судочинства 1864 року визначено, що в разі відкладання засідання через неявку однієї зі сторін сплата судових витрат покладеється на сторону, яка винна у відкладанні засідання. А в ст. 194 цього ж Статуту вказано, що якщо обвинувачення буде визнано недобросовісним, то на обвинуваченого покладеється сплата судових витрат [7, с. 139].

Вищенаведений аналіз норм кримінального процесуального права, як чинного, так і його історичних джерел, свідчить про закріплення в різні періоди розвитку кримінального процесу таких підстав застосування кримінальної процесуальної відповідальності у формі відшкодування процесуальних витрат: неприбуття на виклик до суду, ненадання доказів іншій стороні, зловживання правом оскарження судового рішення, недобросовісне обвинувачення. Суб'єкти відшкодування витрат також різняться: ними є як сторони кримінального провадження чи будь-який учасник судового розгляду, так і конкретно вказаний суб'єкт.

Отже, новелою КПК 2012 року є закріплення у ст. 72 положення про відповідальність спеціаліста, де вказано, що «у разі неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на спеціаліста судом покладаються всі витрати, пов'язані з оголошенням перерви в судовому засіданні» [1].

Застосування цієї норми потребує вирішення питань щодо умов застосування цього заходу кримінальної процесуальної відповідальності, складу витрат, які підлягають відшкодуванню, порядку прийняття рішення про відшкодування процесуальних витрат. Адже в науково-практичних коментарях КПК України вчені не звернули належної уваги на тлумачення положень ст. 72 КПК України.

Важливою умовою процесуальної відповідальності у формі відшкодування витрат є протиправність дій (бездіяльність), внаслідок яких були завдані збитки [2, с. 259]. Окрім цього, загальними умовами кримінальної процесуальної відповідальності вчені визнають такі: набуття особою відповідного статусу учасника кримінального провадження; покладання на учасника кримінального провадження певного процесуального обов'язку; відсутність поважних причин невиконання процесуального обов'язку або неповідомлення посадовій особі про наявність таких причин; дотримання посадовими особами процесуального порядку виконання певної процесуальної дії [8, с. 141–144]. Їх варто проаналізувати і як умови застосування конкретного заходу кримінальної процесуальної

відповідальності – відшкодування процесуальних витрат.

Протиправність діяння, внаслідок якого були завдані витрати, полягає у невиконанні учасником кримінального провадження покладених на нього кримінальних процесуальних обов'язків. Зокрема, витрати, які покладаються на спеціаліста, – це витрати, обумовлені невиконанням обов'язку, визначеного у п. 1 ч. 5 ст. 71 КПК України, де вказано, що спеціаліст зобов'язаний прибути за викликом до слідчого, прокурора, суду і мати при собі необхідні технічне обладнання, пристрої та прилади.

Набуття особою процесуального статусу учасника кримінального провадження, який є суб'єктом відшкодування витрат, – одна із важливих умов кримінальної процесуальної відповідальності.

Відповідно до положень КПК України кримінальна процесуальна відповідальність у формі відшкодування процесуальних витрат, зумовлених неявкою за викликом, може покладатися лише на спеціаліста. Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (ч. 1 ст. 71 КПК України).

Звертає на себе увагу те, що відповідно до КПК інших країн цей захід застосовується до ширшого кола учасників кримінального провадження. Зокрема, відповідно до ч. 6 ст. 91 КПК Грузії відшкодування витрат, пов'язаних з відкладанням судового розгляду, покладається на будь-якого учасника процесу [4]. У Німеччині цей захід кримінальної процесуальної відповідальності застосовується до свідка та експерта. При цьому в ч. 1 § 51 КПК ФРН вказано, що якщо свідок був викликаний у встановленому законом порядку і не з'явився, то на нього покладаються витрати, пов'язані з неявкою, та грошовий штраф. А якщо його неможливо стягнути – арешт з метою примусу до вчинення відповідної дії [6].

Тобто відшкодування процесуальних витрат може застосовуватися і як самостійний захід кримінальної процесуальної відповідальності, і як додатковий. На цю особливість звернув увагу М. Й. Штефан, стверджуючи, що майнова цивільно-процесуальна відповідальність в одних випадках є додатковою до штрафної, а в інших – самостійною [2, с. 259].

У вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві відповідальність у формі відшкодування спеціалістом про-

цесуальних витрат, зумовлених його неприбуттям за викликом, передбачена як самостійний, основний захід кримінальної процесуальної відповідальності.

Таке законодавче закріплення відповідальності спеціаліста можна назвати винятком із загального правила. Адже більшість учасників кримінального провадження – підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, – в разі неприбуття на виклик органу досудового розслідування чи суду є суб'єктами кримінальної процесуальної відповідальності у формі накладення грошового стягнення. Спеціаліста в цьому переліку немає. Очевидно це тому, що він є суб'єктом відшкодування витрат, пов'язаних з оголошенням перерви в судовому засіданні в разі неприбуття його за викликом.

Втім не зрозумілою є причина такої законодавчої диференціації кримінальної процесуальної відповідальності спеціаліста та інших учасників кримінального провадження в разі їх неявки за викликом.

Наведений вище аналіз норм кримінального процесуального законодавства інших країн свідчить про уніфікацію кримінальної процесуальної відповідальності учасників судового розгляду в разі їх неявки за викликом. Диференціація відповідальності застосовується лише щодо осіб, які мають різні процесуальні статуси, зокрема сторін кримінального провадження (захисту, обвинувачення) та осіб, які відіграють допоміжну роль у кримінальному провадженні (свідки, експерти, спеціалісти).

А тому вважаємо, що вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство потребує вдосконалення шляхом уніфікації наслідків неприбуття за викликом. Із цією метою слід внести доповнення до ч. 1 ст. 139 КПК України, визнавши спеціаліста також суб'єктом накладення грошового стягнення. При цьому слід передбачити, що у разі неприбуття до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття на цих осіб також покладаються всі витрати, пов'язані з оголошенням перерви в судовому засіданні.

Отже, згідно з чинним КПК України суб'єктом кримінальної процесуальної відповідальності у формі відшкодування процесуальних витрат є спеціаліст. Дотримання процесуального порядку набуття особою статусу спеціаліста та покладання на нього процесуального обов'язку явки за викликом є важливою умовою застосування цього заходу кримінальної процесуальної відповідальності.

Відповідно до положень, визначених частинами 2, 3 ст. 71 КПК України, спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду. Під час судового розгляду сторони кримінального провадження мають право заявляти клопотання про залучення спеціаліста або використання його пояснень і допомоги. Форма такого залучення в КПК не конкретизується. Проте положення п. 1 ч. 5 ст. 71 КПК України дозволяє стверджувати, що до слідчого, прокурора і суду спеціаліст викликається за загальними правилами – вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику телефоном або телеграмою.

Вирішуючи питання про залучення конкретного спеціаліста, необхідно з'ясувати, чи має він відповідні спеціальні знання і чи не заінтересований у результатах справи, а також перевірити наявність підстав, що включають участь спеціаліста у цьому провадженні [9, с. 216].

Адже відповідно до положень ст. 79 КПК України спеціаліст не має права брати участі в кримінальному провадженні та відводиться за наявності таких підстав: якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, членом сім'ї або близьким родичем сторони, заявника, потерпілого, цивільного позивача або цивільного відповідача; якщо він брав участь у цьому ж провадженні як слідчий суддя, суддя, захисник або представник, свідок; якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості; якщо він проводив ревізію, перевірку тощо, матеріали яких використовуються у цьому провадженні.

Спеціаліст, як і інші учасники кримінального провадження, звільняється від виконання обов'язку з'являтися на виклик за наявності поважних причин неприбуття на виклик, визначених у ч. 1 ст. 138 КПК України, та у разі завчасного повідомлення про наявність цих причин неприбуття.

Хоча положення ст. 72 КПК України не містить вимоги щодо необхідності завчасного повідомлення про наявність поважних причин неприбуття на виклик. Це питання є очевидним. Адже повідомлення про наявність поважних причин безпосередньо перед початком судового засідання, що зумовить

оголошення перерви в судовому засіданні, спричинить процесуальні витрати, необхідні для організації повторної явки учасників судового розгляду. Цікавим із цього приводу є положення ч. 2 § 51 КПК ФРН, де вказано, що якщо свідок не попередить про наявність поважних причин неприбуття, то на нього не покладаються витрати лише у разі достатнього обґрунтування відсутності вини у затримці виправдання [6].

Враховуючи те, що для характеристики кримінального процесуального правопорушення велике значення має суб'єктивна сторона, вважаємо, що аналогічне положення слід було б закріпити і у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві.

Дотримання процесуальної форми здійснення виклику спеціаліста також є однією з умов накладення грошового стягнення у формі відшкодування процесуальних витрат. Адже недотримання цієї умови особами, які здійснюють виклик, не зумовлює виникнення у спеціаліста обов'язку з'явитися за викликом. Тому положення ст. 72 КПК України перебувають у системному зв'язку з нормами КПК, які регламентують процесуальну форму виклику.

Аналіз положень глави 11 КПК України дозволяє виділити такі загальні правила здійснення виклику:

- особа викликається шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику телефоном або телеграмою;

- повістка про виклик вручається працівником органу зв'язку, працівником правоохоронного органу, слідчим, прокурором, а також секретарем судового засідання, якщо таке вручення здійснюється в приміщенні суду;

- особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом не пізніше ніж за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом. У разі встановлення КПК строків здійснення процесуальних дій, які не дозволяють здійснити виклик у зазначений строк, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом якнайшвидше, але в будь-якому разі з наданням їй необхідного часу для підготовки та прибуття за викликом;

- належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є підпис особи в отриманні повістки в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі пові-

стки про виклик або ознайомлення з її змістом.

Витрати, які підлягають відшкодуванню спеціалістом в разі оголошення перерви в судовому засіданні через його неприбуття, слід виокремлювати з усіх процесуальних витрат, визначених в ст. 118 КПК України. Спеціаліст має відшкодувати процесуальні витрати, які виникли у зв'язку з тим, що він не виконав свій процесуальний обов'язок – прибути за викликом, що, у свою чергу, стало причиною оголошення перерви в судовому засіданні.

Адже в такому разі інші учасники судового розгляду, які виконали свій обов'язок та прибули на виклик, змушені будуть ще раз прибувати до суду, у зв'язку з чим понесуть збитки у вигляді неодоленої винагороди за фактичну втрату робочого часу та додаткові процесуальні витрати, зумовлені організацією повторної явки за викликом (проїзд, проживання).

Такими особами можуть бути різні учасники судового розгляду: як обвинувачений (який не тримається під вартою), його захисник, представник потерпілого, так і інші учасники судового розгляду – потерпілі, свідки, інші спеціалісти, перекладачі та експерти.

Слід звернути увагу на склад процесуальних витрат, які спеціалісту необхідно відшкодувати. Так, відповідно до ч. 1 ст. 121 КПК України витрати, пов'язані з прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження, – це витрати обвинуваченого, підозрюваного, до якого не застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, його захисника, представника потерпілого, пов'язані з переїздом до іншого населеного пункту, найманням житла, виплатою добових (у разі переїзду до іншого населеного пункту), а також втрачений заробіток чи витрати у зв'язку з відривом від звичайних занять. Компенсація за втрачений заробіток обчислюється пропорційно розміру середньомісячного заробітку, а компенсація за відрив від звичайних занять – пропорційно розміру мінімальної заробітної плати.

Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів (ст. 122 КПК України), за загальним правилом несе сторона кримінального провадження, яка заявила клопотання про виклик свідків, залучила спеціаліста, перекладача чи експерта. Однак у разі неприбуття спеціаліста до суду витрати, зумовлені забезпеченням повторної явки вказаних осіб, слід покладати на спеціаліста. Порядок обчислення витрат, пов'язаних із залученням

потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів, регламентується також Інструкцією «Про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів», яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710.

Процесуальний порядок відшкодування процесуальних витрат як заходу кримінальної процесуальної відповідальності не регулюється окремо в КПК України. Вважаємо, що в разі застосування до учасника кримінального провадження заходу кримінальної процесуальної відповідальності у формі відшкодування процесуальних витрат слід дотримуватися процесуальної форми накладення грошового стягнення, визначеної главою 12 КПК України.

Висновки

Вищенаведене свідчить, що відшкодування процесуальних витрат як заходів кримінальної процесуальної відповідальності потребує законодавчого вдосконалення в частині розширення кола учасників кримінального провадження, до яких цей захід має застосовуватися. Це питання потребує подальшого наукового дослідження з метою з'ясування доцільності розширення складів кримінальних процесуальних правопорушень, за вчинення яких може застосовува-

тися відшкодування процесуальних витрат як заходів кримінальної процесуальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Штефан М. Й. Цивільний процес : підручник / М. Й. Штефан. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Видавничий Дім Ін-Юре, 2001. – 696 с.
3. Лукіна І.М. Цивільна процесуальна відповідальність : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «» / І.М. Лукіна. – Х., 2011. – 20 с.
4. Уголовно-процесуальний кодекс Грузини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_-09_10_2009.pdf
5. Cod de procedură penală a Republicii Moldova [Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326970&lang=1>
6. Уголовно-процесуальный кодекс ФРГ : рабочий перевод Германского Фонда международного правового сотрудничества и Организации безопасности и сотрудничества в Европе Stand: Desember. – 2003. – 188 с.
7. Российское законодательство X-XX веков : в 9-т т. – М., 1984 – 1994. – Т. 8: Судебная реформа. – 496 с.
8. Заходи забезпечення кримінального провадження : наук.-практ. посіб. / [Богатирьова О.І., Галай А.О., Гладун О.З. та ін.]; за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В.Т. Маляренка. – К.: Національна академія прокуратури України, 2015. – 310 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар : у 2-х т. / В. Я. Тацій, О. М. Бандурка, А. В. Портнов, В. П. Пшонка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль. – Х.: Право, 2012. – Т. 1. – 768 с.

Статья посвящена анализу отечественного и зарубежного уголовного процессуального законодательства, регламентирующего уголовную процессуальную ответственность в форме возмещения процессуальных издержек, обусловленных неисполнением уголовных процессуальных обязанностей участником уголовного производства. Исследуются условия применения этой меры уголовной процессуальной ответственности в случае уклонения от явки в суд специалиста, раскрывается состав расходов, подлежащих возмещению.

Ключевые слова: уголовная процессуальная ответственность, специалист, неисполнение процессуальных обязанностей, неявка по вызову, процессуальные расходы.

The article analyzes the domestic and foreign criminal procedural law governing the criminal procedural liability in the form of reimbursement of procedural costs caused by default under the criminal procedural obligations by a party to the criminal proceedings. The conditions of applying this measure of procedural criminal liability in the case of an expert default at trial are studied, and the structure of recoverable costs is disclosed.

Key words: criminal procedural liability, expert, default under procedural obligations, detail at trial, procedural costs.